

NORGES HØYESTERETT

Den 17. mars 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-00580-A, (sak nr. 2011/79), straffesak, anke over dom,

A (advokat Trond Sivertsvik)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Unni Sandøy)

STEMMEGIVNING:

- (1) Dommer **Stabel**: Saken gjelder straffutmåling for frihetsberøvelse, rettsstridig tvang, trusler og legemsfornærmelser overfor en 17 år gammel gutt som ledd i inndrivelse av angivelig krav på oppgjør for skade på en bilrute.
- (2) Trøndelag statsadvokatembeter satte 18. januar 2010 A under tiltale for overtredelse av straffeloven §§ 222 første ledd annet straffalternativ, 223 første ledd, 227 annet straffalternativ og 228 første ledd. Sør-Trøndelag tingrett avsa 20. mai 2010 dom med slik domsslutning:
 - ”1. A, født 04.01.1966, dømmes for overtredelse av straffeloven § 222 første ledd, annet straffalternativ, § 223 første ledd, § 227 annet straffalternativ, § 228 første ledd, jf. straffeloven § 62 første ledd, til fengsel i 1 – ett – år og 2 – to – måneder.

Varetekt kommer til fradrag med 2 – to – dager.
 2. A dømmes til å betale kr. 1539 – ettusenfemhundreogtrettini – i erstatning til B innen 14 – fjorten – dager fra dommens forkynnelse

3. A dømmes til å betale kr. 40 000 – førtitusen – i oppreisning til B innen 14 – fjorten – dager fra dommens forkynnelse.
4. A dømmes til å tåle inndragning av de gjenstander som er angitt i beslagsjournal 2009/1554.”

(3) A anket til lagmannsretten over bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet, subsidiært straffutmålingen, og over erstatningen. Frostating lagmannsrett tillot bare anken over straffutmålingen og erstatningen fremmet, og avsa 15. desember 2010 dom med slik domsslutning for begge spørsmål:

”Anken forkastes.”

- (4) A har anket straffutmålingen til Høyesterett. Han har gjort gjeldende at bakgrunnen for saken, forholdets grovhet, motivet for handlingene og personlige og yrkesmessige forhold tilsier at straffen nedsettes, og helt eller delvis gjøres betinget.
- (5) Påtalemyndigheten har anført at handlingenes samlede grovhet, karakteren av privat rettshåndhevelse og skadefølgene for den fornærmede tilsier at den utmålte straff er riktig.
- (6) *Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.*
- (7) Foranledningen for de handlingene A er domfelt for, var at den fornærmede i saken, B, som da var 17 år gammel, var på besøk hos sin kjæreste på X. Den 11. mai 2009 om kvelden var de på vei til butikken for å handle. På veien møtte de en russebuss med flere russ. Bussen forfulgte dem mens russeren sprutet vann på de to med en vannpistol – selv om de ba dem om å slutte. B kastet til slutt en stein eller en asfaltbit på bussen, med den følge at det ble sprekker i frontruten.
- (8) Russeren kom ut av bussen og det oppstod en krangel. En av jentene slo til B bakfra med knyttet neve. En annen holdt ham fast i jakken ved halsen, mens en tredje holdt ham fast i armen. De øvrige sto i ring omkring ham for å få ham til å oppgi navnet sitt. Han slo eller dyttet til den jenta som holdt ham i jakken, for å komme løs. Slaget traff henne i ansiktet, og hun falt i bakken. En gutt som var sammen med jentene, la da B i bakken. Mens dette pågikk hadde en av jentene ringt sin stefar – A – som eide russebilen og hadde leid den ut til jentene. A kom til stedet i løpet av kort tid, sammen med sin sønn på 16 år og en 22 år gammel ansatt i det bilopphuggingsfirmaet han drev. B lå da fortsatt på bakken, på ryggen, mens russegutten satt over magen hans og holdt ham fast.
- (9) Det videre hendelsesforløp er beskrevet slik i tiltalebeslutningen:

”Mandag 11. mai 2009 ca. kl. 22.00 i ----nvegen i X tok han tak i B og plasserte ham mot hans vilje i sin personbil mellom to for B ukjente menn. Han kjørte deretter til ’X bildemonterings’ lokaler hvor han tvang B til å ta på seg tommeljern, samtidig som han selv tok på seg et knokejern/slåsshanske og viste B en boks CS-gass og en kniv. Han slo B i ansiktet og/eller i overkroppen og uttalte blant annet at han skulle grisebankes, avkles og låses fast i en buss over natten og at han skulle sprayes med pepperspray, slik at B slapp å se hva han skulle gjøre med ham. På denne måten fikk han B til å skrive på et ark at han skyldte ham kr. 5000,- som skulle betales innen torsdag 14. mai 2009, og at han skulle legge igjen lommebok med diverse kort, mobiltelefon og en iPod som pant for kravet. Han gjorde dette overfor en forsvarsløs person og ved bruk av særlig farlige redskaper.”

- (10) Tingretten har funnet dette saksforholdet bevist, og har utdypet det nærmere for hvert enkelt tiltalepunkt. Lagmannsretten har lagt tingrettens faktumbeskrivelse til grunn. A har for Høyesterett gjort gjeldende et noe annet faktum, særlig knyttet til varigheten av frihetsberøvelsen. Jeg finner for min del ikke grunn til fravike tingrettens bevisbedømmelse, som er skjedd på grunnlag av forklaringer fra de berørte etter umiddelbar bevisføring.
- (11) Slik tingretten har beskrevet det, ”overtok” A B og dro ham inn i bilen der de to andre mennene satt. A lugget og slo B, som straks oppga navnet sitt, men så fikk beskjed om at han skulle ”holdes i forvaring” til han hadde betalt for skaden på bilruten. Inne på biloppengeriet, etter at porten var låst med hengelås, slo A B med knyttet neve i høyre skulder, og i mellomgulvet med spissen av en flat hånd. Deretter ble B tvunget ned i en sofa, tvunget til å ta på seg tommeljern, og forevist særdeles skremmende gjenstander, med uttalte trusler om at de skulle brukes på ham om han ikke gjorde opp for seg. A antydte blant annet at B skulle slippe med halv pris for bilruten, mot at han knakk armen hans, og at han hadde sittet inne for tilsvarende forhold tidligere og ikke hadde noe imot å sone fengselsstraff på nytt for dette.
- (12) Etter at B hadde underskrevet erklæringen om at han skyldte 5 000 kroner og lagt igjen det han hadde på seg av verdigjenstander, ble han kjørt til kjærestens hybel for å hente iPoden han også ble tvunget til å gi fra seg. Først etter dette ble han sluppet fri. De to andre mennene var hele tiden til stede, tilsynelatende som vakter.
- (13) Tingretten la til grunn at B ble trukket inn i bilen senest kl. 23.00 og at han ble sluppet ut kl. 00.30, slik at frihetsberøvelsen varte i minst halvannen time. I samme tidsrom ble han utsatt for tvang og gjentatte trusler, og for flere legemsfornærmelser. Frihetsberøvelsen, tvangen og truslene skjedde under særdeles skjerpene omstendigheter. Forholdet har hatt alvorlige konsekvenser for B, som i ettertid er preget av angst.
- (14) Det finnes ingen direkte sammenlignbar høyesterettspraksis for handlinger av denne art. I Rt. 1996 side 226 ble en mann idømt ti måneders fengsel for å fulgt etter en 16 1/2 år gammel jente, rettet en ekte, men plombert, pistol mot henne og dratt henne med seg noen meter. I Rt. 1997 side 815 ble en mann dømt til fengsel i ett år og seks måneder for å ha truet og tvunget en drosjesjåfør til å kjøre rundt i byen, mens han holdt en kniv mot halsen hans. Begge sakene er av eldre dato. Ved en sammenligning må det tas hensyn til at straffnivået for alvorlige volds- og integritetskrenkelser i dag ligger vesentlig høyere.
- (15) Jeg er enig med påtalemyndigheten i at straffen i et tilfelle som i vår sak må ta utgangspunkt i handlingenes samlede grovhet. Straffenivået for grovt ran kan gi en viss veiledning. Selv om det ikke foreligger vinnings hensikt, blir virkningen for offeret langt på vei den samme. Det sentrale er opplevelsen av angst, hjelpeløshet og manglende kontroll, forsterket av den vold som faktisk blir utøvd. Det må også legges vekt på at handlingene skjedde som ledd i privat rettshåndhevelse, noe vårt straffesystemet må reagere mot. Samlet sett dreier det seg om et alvorlig overgrep, forøvet av en voksen mann mot en forsvarsløs 17 år gammel gutt. Ut fra dette finner jeg ikke grunnlag for å fravike det nivået tingretten og lagmannsretten har fastsatt – fengsel i ett år og to måneder.
- (16) Jeg kan, som de tidligere instanser, heller ikke se at det foreligger omstendigheter som kan tilsi en lavere straff, eller at noen del av den bør gjøres betinget. At det dreier seg om

privat rettshåndhevelse er, ut fra det jeg tidligere har sagt, klart ikke formildende. At As ektefelle er syk og at han derfor har eneansvaret for bilopphuggingsfirmaet, slik at soning vil kunne bli vanskelig, kan heller ikke påvirke straffen. Tidsforløpet har vært innenfor det normale.

- (17) Verken tingretten eller lagmannsretten har funnet grunnlag for tilståelsesrabatt. Jeg er enig i dette, og tilføyer at vilkåret om uforbeholden tilståelse i straffeloven § 59 annet ledd ikke synes oppfylt i dette tilfellet. A har riktignok gitt forklaringer som i all hovedsak dekker de objektive sidene ved de fleste, men ikke alle, handlingene han er dømt for. Han har ikke erkjent straffeskyld. Dette er vanligvis ikke noe krav, så lenge alle de faktiske forhold som gjør handlingen straffbar – både av objektiv og subjektiv art – er dekket, jf. Rt. 2005 side 559 avsnitt 19. Når A ikke har erkjent straffeskyld, er det imidlertid fordi han mener det som skjedde, langt på vei var frivillig fra Bs side, fordi også han så det i sin interesse å gjøre opp privat. Han har også gjort gjeldende nødverge. Jeg kan ikke se at vilkårene for tilståelsesdom ville vært oppfylt i et slikt tilfelle, jf. samme avgjørelse avsnitt 18.
- (18) Anken blir dermed å forkaste.
- (19) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (20) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (21) Dommer **Møse:** Likeså.
- (22) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (23) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (24) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: